

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

DOPORUČENÍ

RADA

DOPORUČENÍ RADY

ze dne 15. března 2018

o Evropském rámci pro kvalitní a efektivní učňovskou přípravu

(2018/C 153/01)

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na čl. 166 odst. 4 a článek 292 ve spojení s čl. 153 odst. 2 a čl. 153 odst. 1 písm. b) této smlouvy,

s ohledem na návrh Evropské komise,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Kvalitní a efektivní učňovská příprava, která umožňuje současně získat profesní dovednosti, zkušenosti a znalosti v rámci pracovního procesu a klíčové kompetence, usnadňuje mladým lidem vstup na trh práce, stejně jako dospělým jejich kariérní postup, a přechod do zaměstnání. Je součástí formálních systémů odborného vzdělávání a přípravy a existuje paralelně s dalšími formami praktického učení nebo odborné přípravy.
- (2) Dobře koncipované systémy učňovské přípravy jsou přínosné pro zaměstnavatele i studující a současně posilují vazbu mezi světem práce a světem vzdělávání a odborné přípravy. Vysoké normy kvality brání tomu, aby učňovská příprava směřovala k pracovním místům s nízkou kvalifikací a aby byla poskytována na nedostatečné úrovni, což by poškozovalo její pověst. Kvalitní učňovská příprava nejen umožňuje dosáhnout vynikající úrovně, může rovněž přispět k podpoře aktivního občanství a sociálního začleňování tím, že zapojí na trh práce osoby s různým sociálním a osobním zázemím.
- (3) Kvalitní a efektivní učňovská příprava se zřizuje prostřednictvím strukturovaných partnerství, do nichž jsou zapojeny všechny příslušné zainteresované strany, zejména sociální partneři, podniky, zprostředkovatelské subjekty, jako jsou průmyslové, obchodní a živnostenské komory, profesní a odvětvové organizace, instituce odborného vzdělávání a přípravy, organizace mládeže a rodičů, jakož i místní, regionální a celostátní orgány. Od roku 2013 podporuje Komise ve spolupráci s členskými státy a příslušnými zainteresovanými stranami nabídku, kvalitu a pozitivní obraz učňovské přípravy prostřednictvím Evropské aliance pro učňovskou přípravu, jež doposud aktivovala více než 700 000 nabídek učňovské přípravy, stáží a prvního zaměstnání. Iniciativy vedené podniky jako Evropský pakt mládeže aktivovaly další nabídky a pomohly podpořit partnerství mezi podniky a školami v celé Unii.
- (4) Evropská meziorborová sociální partneři shromáždili údaje ohledně kvality a nákladové efektivnosti učňovské přípravy v rámci své paralelní činnosti a svého společného prohlášení s názvem „Ke společné vizi učňovské přípravy“ z června roku 2016, jež se stalo základem stanoviska nazvaného „Společná vize kvalitní a účinné učňovské přípravy a učení se prací“, které dne 2. prosince 2016 přijal poradní výbor pro odborné vzdělávání (ACVT).
- (5) S cílem zajistit ještě hlubší a širší zapojení zainteresovaných stran zorganizovala Komise ve dnech 30. března a 7. června 2017 dvě navazující setkání s evropskými meziorborovými a odvětvovými sociálními partnery a s obchodními, průmyslovými a živnostenskými komorami.

- (6) Evropský rámec kvalifikací, zřízený již v roce 2008 a revidovaný v roce 2017 ⁽¹⁾, zlepšuje transparentnost, srovnatelnost a přenositelnost kvalifikací občanů včetně učňů.
- (7) Doporučením Rady ze dne 18. června 2009 o evropském referenčním rámci pro zajišťování kvality v oblasti odborného vzdělávání a přípravy ⁽²⁾ byl zaveden referenční nástroj na pomoc členským státům při podpoře a sledování soustavného zlepšování jejich systémů odborného vzdělávání a přípravy.
- (8) Prostřednictvím Evropské charty kvality stáží a učňovské přípravy z roku 2012 vyzvalo Evropské fórum mládeže evropské země, evropské instituce a sociální partnery, aby zřídili nebo posílili právní rámce kvality pro učňovskou přípravu.
- (9) Doporučení Rady ze dne 22. dubna 2013 o zavedení záruk pro mladé lidi ⁽³⁾ doporučuje, aby členské státy zajistily, že všichni mladí lidé do 25 let obdrží do čtyř měsíců od okamžiku, kdy se stanou nezaměstnanými nebo ukončí formální vzdělávání, kvalitní nabídku zaměstnání, dalšího vzdělávání, učňovské přípravy nebo stáže.
- (10) Evropské sociální partnery, Evropská komise a litevské předsednictví Rady Evropské unie se ve společném prohlášení ze dne 2. července 2013 o zřízení Evropské aliance pro učňovskou přípravu zavázali přispívat k nabídce, kvalitě a přitažlivosti učňovské přípravy.
- (11) V prohlášení Rady o Evropské alianci pro učňovskou přípravu ze dne 15. října 2013 bylo uvedeno, že účinnost a přitažlivost učňovské přípravy by měla být podpořena tím, že bude v jejím rámci dodržováno několik společných hlavních zásad.
- (12) Doporučení Rady k rámci kvality stáží ⁽⁴⁾ přijaté dne 10. března 2014 stanovilo řadu zásad s cílem zlepšit kvalitu stáží mimo formální vzdělávání a odbornou přípravu.
- (13) V rámci kodaňského procesu evropské spolupráce v oblasti odborného vzdělávání a přípravy se na základě závěrů z Rigy ze dne 22. června 2015, potvrzených ministry odpovědnými za odborné vzdělávání a přípravu, staly dvěma z pěti evropských priorit na období 2015–2020 jednak učení praxí ve všech jeho podobách, se zvláštním důrazem na učňovskou přípravu, a jednak vypracování mechanismů zajišťování kvality.
- (14) Pracovní skupina pro odborné vzdělávání a přípravu působící ve strategickém rámci v oblasti vzdělávání a odborné přípravy 2020 vypracovala v průběhu svého funkčního období 2014–2015 dvacet hlavních zásad pro vysoce efektivní učňovskou přípravu a učení praxí.
- (15) Ve své zprávě nazvané „Program Erasmus+ a další nástroje na podporu mobility v oblasti odborného vzdělávání a přípravy – celoživotní pojetí učení“ ze dne 4. března 2016 vyzval Evropský parlament k opatřením, která by pro učňovskou přípravu zajistila normy kvality.
- (16) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/589 ⁽⁵⁾ stanoví, že učňovská příprava založená na pracovní smlouvě může být od května 2018 inzerována na Evropském portálu pracovní mobility (EURES).
- (17) Ve svém sdělení ze dne 10. června 2016 s názvem „Nová agenda dovedností pro Evropu“ Komise zdůraznila svoji podporu sociálním partnerům, aby co nejlépe využili výsledků svých společných projektů tím, že například zřídí rámec kvality pro učňovskou přípravu.
- (18) Sdělení Komise nazvané „Investice do evropské mládeže“ ze dne 7. prosince 2016 ⁽⁶⁾ vyzvalo k obnovení úsilí na podporu mladých lidí s cílem umožnit jim co nejlepší start do života prostřednictvím investování do jejich znalostí, dovedností a zkušeností a poskytování pomoci při hledání jejich prvního zaměstnání nebo při odborné přípravě na jejich první zaměstnání. Cílem bylo pomoci mladým lidem chopit se příležitostí, dobře se začlenit do společnosti, stát se aktivními občany a usilovat o úspěšnou profesní dráhu, mimo jiné i prostřednictvím rámce kvality vymezujícího základní zásady pro systémy učňovské přípravy.
- (19) Římské prohlášení ze dne 25. března 2017 obsahuje mimo jiné závazek usilovat o Unii, kde mladí lidé dostávají nejlepší vzdělání a odbornou přípravu a mohou studovat a nalézat uplatnění po celém kontinentu.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 189, 15.6.2017, s. 15.

⁽²⁾ Úř. věst. C 155, 8.7.2009, s. 1.

⁽³⁾ Úř. věst. C 120, 26.4.2013, s. 1.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 88, 27.3.2014, s. 1.

⁽⁵⁾ Úř. věst. L 107, 22.4.2016, s. 1.

⁽⁶⁾ COM(2016) 940 final.

- (20) Evropský pilíř sociálních práv, vyhlášený dne 17. listopadu 2017, stanoví řadu zásad na podporu spravedlivých a dobře fungujících trhů práce a systémů sociálního zabezpečení, včetně práva na kvalitní a inkluzivní vzdělání a odbornou přípravu, s cílem zajistit dovednosti důležité z hlediska trhu práce i z hlediska účasti na životě společnosti.
- (21) Cílem návrhu Komise týkajícího se doporučení Rady o sledování uplatnění absolventů, přijatého dne 30. května 2017, je zlepšit dostupnost kvalitativních a kvantitativních informací o tom, co dělají absolventi – včetně učňů – po dokončení svého vzdělávání a odborné přípravy.
- (22) Podporu pro učňovskou přípravu poskytují evropské strukturální a investiční fondy (2014–2020), jmenovitě Evropský sociální fond (ESF) a Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR), jakož i program Erasmus+, unijní Program pro konkurenceschopnost podniků a malých a středních podniků (COSME), program Evropské unie pro zaměstnanost a sociální inovace (EaSI) a Iniciativa na podporu zaměstnanosti mladých lidí (YEI).
- (23) Evropský parlament a zainteresované strany nedávno vyzvaly Komisi, aby podpořila dlouhodobou mobilitu učňů v celé EU, čímž poskytne mladým lidem příležitost rozvíjet jak dovednosti specifické pro jednotlivá povolání, tak klíčové kompetence. Komise reagovala tím, že do programu Erasmus+ začlenila novou aktivitu nazvanou Erasmus Pro, která speciálně podporuje delší pracovní stáže v zahraničí.
- (24) Evropský účetní dvůr ve svých zprávách o zárukách pro mladé lidi z let 2015 a 2017 doporučuje, aby pro učňovskou přípravu a další nabídky podporované v rámci této iniciativy vypracovala Komise kritéria kvality.
- (25) Společné chápání kvalitní a efektivní učňovské přípravy ze strany členských států podporuje jejich úsilí o reformu a modernizaci systémů učňovské přípravy, které poskytují vynikající vzdělávací a profesní dráhu. Společné chápání přispívá ke zvýšení vzájemné důvěry, a tudíž usnadňuje přeshraniční mobilitu učňů.
- (26) Obecným cílem tohoto doporučení je zvýšit zaměstnatelnost a osobní rozvoj učňů a přispět k rozvoji vysoce odborně způsobilé a kvalifikované pracovní síly schopné reagovat na potřeby trhu práce.
- (27) Konkrétním cílem pak je poskytnout ucelený rámec pro učňovskou přípravu založený na společném chápání pojmů kvalita a efektivita, s přihlédnutím k rozmanitosti a tradicím systémů odborného vzdělávání a přípravy a k politickým prioritám jednotlivých členských států.
- (28) Tímto doporučením nejsou dotčeny pravomoci členských států zachovat nebo přijmout rozsáhlejší opatření v oblasti učňovské přípravy, než jsou opatření doporučená v tomto dokumentu, ani zachovat nebo vypracovat jiné formy učení praxí či odborného vzdělávání nebo přípravy nespádající do oblasti působnosti doporučení a plně nebo částečně na ně uplatňovat níže stanovená kritéria,

PŘIJALA TOTO DOPORUČENÍ:

Členské státy by v souladu s vnitrostátními právními předpisy a v úzké spolupráci se zainteresovanými stranami měly zajistit, aby systémy učňovské přípravy byly schopny reagovat na potřeby trhu práce a byly přínosné pro studující i pro zaměstnavatele, a to s využitím níže stanovených kritérií pro kvalitní a efektivní učňovskou přípravu.

Pro účely tohoto doporučení a aniž je dotčena terminologie používaná v jednotlivých členských státech se učňovskou přípravou rozumí formální systémy odborného vzdělávání a přípravy, které

- a) kombinují výuku v institucích vzdělávání nebo odborné přípravy s praktickou výukou podstatného rozsahu prováděnou v podnicích a na jiných pracovištích,
- b) vedou ke kvalifikacím uznávaným na vnitrostátní úrovni,
- c) jsou založeny na dohodě vymezující práva a povinnosti učně, zaměstnavatele a případně instituce odborného vzdělávání a přípravy a
- d) jsou založeny na tom, že učni je za podíl na vykonané pracovní činnosti poskytována mzda nebo jiná náhrada.

Kritéria pro studijní a pracovní podmínky

Písemná dohoda

1. Před zahájením učňovské přípravy by měla být uzavřena písemná dohoda, v níž budou vymezena práva a povinnosti učně, zaměstnavatele a případně i instituce odborného vzdělávání a přípravy, pokud jde o studijní a pracovní podmínky.

Výsledky učení

2. Zaměstnavatelé a instituce odborného vzdělávání a přípravy a případně rovněž odborové organizace by se měli dohodnout na splnění určitého souboru komplexních výsledků učení vymezeného v souladu s vnitrostátními právními předpisy. Tím by měla být zajištěna rovnováha mezi specifickými pracovními dovednostmi, znalostmi a klíčovými kompetencemi pro celoživotní učení s cílem podpořit jak osobní rozvoj, tak celoživotní kariérní příležitosti učňů, a umožnit jim tak se přizpůsobit měnícím se kariérním vzorcům.

Pedagogická podpora

3. S cílem poskytovat učňům vedení a zajistit pravidelnou vzájemnou zpětnou vazbu by měli být určeni vnitropodnikoví školitelé, jejichž úkolem by bylo úzce spolupracovat s institucemi odborného vzdělávání a přípravy a jejich učiteli. Je třeba podporovat učitele, školitele a mentory, zejména v mikropodnicích a malých a středních podnicích, aby aktualizovali své dovednosti, znalosti a kompetence, a mohli tak provádět odbornou přípravu učňů podle nejnovějších metod výuky a odborné přípravy a potřeb trhu práce.

Praktická složka realizovaná na pracovišti

4. Podstatná část učňovské přípravy, to znamená alespoň její polovina, by se měla uskutečňovat na pracovišti, přičemž tam, kde je to možné, by měla existovat příležitost absolvovat část pracovní praxe v zahraničí. S ohledem na různorodost vnitrostátních systémů je cílem postupně zvyšovat podíl učňovské přípravy prováděné formou praktické výuky na pracovišti.

Mzda nebo náhrada

5. Učňům by měla být poskytována mzda nebo jiná náhrada v souladu se státními či odvětvovými požadavky nebo s kolektivními smlouvami, pokud existují, a s přihlédnutím k ujednáním o sdílení nákladů mezi zaměstnavateli a veřejnými orgány.

Sociální ochrana

6. Učni by měli mít právo na sociální ochranu včetně nezbytného pojištění v souladu s vnitrostátními právními předpisy.

Pracovní, zdravotní a bezpečnostní podmínky

7. Hostitelské pracoviště by mělo splňovat příslušná pravidla a předpisy upravující pracovní podmínky, zejména právní předpisy týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví.

Kritéria pro rámcové podmínky

Regulační rámec

8. Měl by být zaveden jasný a konzistentní regulační rámec založený na spravedlivém a rovnocenném partnerském přístupu včetně strukturovaného a transparentního dialogu mezi všemi příslušnými zainteresovanými stranami. Ten by mohl zahrnovat akreditační postupy pro podniky a pracoviště nabízející učňovskou přípravu, případně další opatření pro zajišťování kvality.

Zapojení sociálních partnerů

9. Do koncipování, řízení a provádění systémů učňovské přípravy by měli být zapojeni sociální partneři, v příslušných případech včetně partnerů na odvětvové úrovni nebo zprostředkovatelských subjektů, v souladu s vnitrostátními systémy pracovněprávních vztahů a postupy v oblasti vzdělávání a odborné přípravy.

Podpora podniků

10. Měla by být stanovena finanční nebo nefinanční podpora, zejména pro mikropodniky a malé a střední podniky, která by jim umožnila nákladově efektivní učňovskou přípravu, a to případně s ohledem na ujednání o sdílení nákladů mezi zaměstnavateli a veřejnými orgány.

Flexibilní vzdělávací dráhy a mobilita

11. Požadavky na přijetí do učňovské přípravy by za účelem usnadnění přístupu měly zohledňovat příslušné informální a neformální učení a v relevantních případech i absolvování přípravných programů. Kvalifikace získané v rámci učňovské přípravy by měly být zahrnuty do rámců kvalifikací uznávaných na vnitrostátní úrovni a navázaných na evropský rámec kvalifikací⁽¹⁾. Učňovská příprava by měla umožnit přístup k dalším vzdělávacím příležitostem, mimo jiné na úrovni vysokoškolského vzdělávání nebo odborné přípravy, a ke kariérním drahám nebo případně umožnit akumulaci jednotek výsledků učení. Měla by se postupně prosazovat nadnárodní mobilita učňů, buď na pracovištích, nebo v institucích vzdělávání a odborné přípravy, jakožto součást kvalifikace získávané v rámci učňovské přípravy.

Profesní poradenství a zvyšování informovanosti

12. Před zahájením učňovské přípravy i během ní by mělo být poskytováno profesní poradenství, mentorování a podpora v učení s cílem zajistit úspěšné výsledky, předcházet předčasnému opouštění učňovské přípravy a omezit jej, jakož i podpořit ty, kdo přípravu opustili, aby se opětovně zapojili do příslušných forem vzdělávání a odborné přípravy. Učňovská příprava by měla být propagována jakožto atraktivní možnost vzdělání, a to prostřednictvím široce zaměřených informačních činností.

Transparentnost

13. Měla by být zajištěna transparentnost nabídek učňovské přípravy a přístup k nim v rámci členských států a mezi nimi, mimo jiné s podporou veřejných i soukromých služeb zaměstnanosti, jakož i dalších příslušných subjektů, a ve vhodných případech s využitím nástrojů Unie, jako je nástroj EURES stanovený v nařízení o EURES.

Zajišťování kvality a sledování uplatnění učňů

14. Měly by být uplatňovány přístupy zaměřené na zajišťování kvality se zohledněním evropského referenčního rámce pro zajišťování kvality v oblasti odborného vzdělávání a přípravy⁽²⁾, včetně procesu umožňujícího platné a spolehlivé posouzení výsledků učení. Rovněž by mělo být prováděno sledování, pokud jde o zaměstnanost učňů a jejich kariérní růst, v souladu s vnitrostátními a evropskými právními předpisy o ochraně údajů.

Provádění na vnitrostátní úrovni

Za účelem provádění tohoto doporučení by členské státy v rozsahu jeho působnosti měly:

15. podporovat aktivní účast sociálních partnerů při koncipování, řízení a provádění systémů učňovské přípravy v souladu s vnitrostátními systémy pracovněprávních vztahů a postupy v oblasti vzdělávání a odborné přípravy;
16. zajistit rovný přístup, prosazovat genderovou vyváženost a potírat diskriminaci v systémech učňovské přípravy;
17. zahrnout příslušná prováděcí opatření do národních programů reforem v rámci evropského semestru;
18. brát tento rámec v úvahu při využívání finančních prostředků a nástrojů Evropské unie podporujících učňovskou přípravu.

Komise by měla poskytovat nezbytnou podporu, mimo jiné prostřednictvím níže uvedených opatření:

Podpůrné služby

19. vypracování souboru podpůrných služeb pro sdílení poznatků, vytváření sítí a vzájemné učení s cílem pomoci členským státům a příslušným zainteresovaným stranám provádět systémy učňovské přípravy v souladu s tímto rámcem. Mělo by se to týkat i dalších vzdělávacích potřeb učitelů a školitelů odborného vzdělávání a přípravy, pokud jde o digitální inovace v učňovské přípravě;

Zvyšování informovanosti

19. propagace excelence a přitažlivosti učňovské přípravy, jakož i jejího pozitivního obrazu mezi mladými lidmi, jejich rodinami a zaměstnavateli pomocí informačních kampaní, jako je Evropský týden odborných dovedností;

⁽¹⁾ Úř. věst. C 189, 15.6.2017, s. 15.

⁽²⁾ Úř. věst. C 155, 8.7.2009, s. 1.

Financování

20. podpora provádění tohoto doporučení prostřednictvím příslušného financování z prostředků Unie v souladu s příslušným právním rámcem;

Navazující opatření

21. sledování provádění tohoto doporučení za podpory tripartitního Poradního výboru pro odborné vzdělávání pomocí stávajících nástrojů monitorování používaných v rámci evropského semestru;
22. podání zprávy Radě o provádění rámce do tří let ode dne jeho přijetí.
-